

O B S A H

PŘEDMLUVA K ČESKÉMU VYDÁNÍ	17
ÚVOD	23

Oddíl první

NAUKA O PRAMENECH A HISTORIOGRAFIE STARÉHO ŘÍMA

<i>Kap. I. PRAMENY ŘÍMSKÝCH DĚJIN</i>	29
---	----

Nejstarší římské letopisy a vznik římské tradice. — Básníci III. stol. a starší letopisci. — Polybios. — Poseidonios. — Mladší analisté. — Cicero a Caesar. — Sallustius. — Terentius Varro a Cornelius Nepos. — Titus Livius. — Nikolaos z Damašku a Pompeius Trogus. — Řeční historikové doby Augustovy. — Římská historiografie v I. stol. císařství. — Velleius Paterculus a Valerius Maximus. — Prosaické spisy I. stol. n. l. — Cornelius Tacitus. — Suetonius Tranquillus. — Historické kompilace a prosaické spisy II. stol. — Řecká historiografie I. a II. stol. n. l., Iosefos Flavius. — Plutarchos. — Appianos. — Cassius Dion. — Počátky křesťanské historiografie. Eusebios. — Římská historiografie IV. stol. — Ammianus Marcellinus. — Historiografie V. a VI. stol. — Základní rysy antické historiografie. — Dokumentární prameny. Poznatky archeologické. — Nápis. — Papyry. — Mince.

<i>Kap. II. HISTORIOGRAFIE STARÉHO ŘÍMA</i>	60
---	----

Studium římských dějin do začátku XVIII. stol. — Historiografie XVIII. stol. — Niebuhr a kritický směr. — Počátek studia římských dějin v Rusku. — Západoevropská historiografie v pol. XIX. stol. — Theodor Mommsen. — Francouzská historiografie druhého císařství. — Otázky římských dějin v dílech Marxových a Engelsových. — Západní historiografie na konci XIX. stol. — Ruská historiografie na konci XIX. a na poč. XX. stol. — Západní historiografie XX. stol. — Sovětská historiografie.

Oddíl druhý

ITALIE PŘED ZALOŽENÍM ŘÍMA A NEJSTARŠÍ OBDOBÍ ŘÍMSKÝCH DĚJIN

<i>Kap. III. PŘÍRODNÍ PODMÍNKY STARÉ ITALIE</i>	93
---	----

<i>Kap. IV. NEJSTARŠÍ OSÍDLENÍ ITALIE</i>	97
---	----

1. *Nejstarší archeologické nálezy v Italii* 97
Paleolit a neolit. — Přejít k době bronzové. Kultura terramarní. —
Přejít k době železné. Kultura villanovská.

2. <i>Italské kmeny</i>	101
3. <i>Etruskové</i>	102
Původ Etrusků. — Sociální řád Etrusků. — Vzdělanost Etrusků. — Politické dějiny Etrusků v souvislosti se všeobecnými událostmi v západní oblasti při Středozemním moři.	
4. <i>Řecká města v Italii a na Sicilii</i>	114

Kap. V. ŘÍM V DOBĚ KRÁLOVSKÉ	117
1. <i>Staré Latium</i>	117
2. <i>Založení Říma</i>	118
3. <i>Sedm římských králů</i>	121
4. <i>Společenský řád v době královské</i>	125
Rod a rodina. — Kurie a tribue. — Komicie. — Moc královská. — Senát. — Patriciové a plebejové. — Hospodářství.	
5. <i>Reforma Servia Tullia a konec etruského panství v Římě</i>	130
6. <i>Nejstarší náboženství Římanů</i>	132
Zbytky totemismu. — Rodový kult a náboženství v rodině. — Animismus. — Římský pantheon. — Římský kult. — Vznik kněžských organizací.	

Oddíl třetí

NEJSTARŠÍ OBDOBÍ REPUBLIKY

Kap. VI. ŘÍM A LATIUM V V. A NA POČ. IV. STOL. PŘ. N. L.	139
<i>Poměr Říma k sousedním kmenům a vpád Gallů</i>	139
Řím a latinská města. — Boj s Aequy a Volsky. — Boje s městem Vejemi. — Vpád Gallů.	

Kap. VII. BOJ MEZI PATRICII A PLEBEJI	144
1. <i>Ustavení republiky a zápas plebejů v V. stol. př. n. l.</i>	144
První secesse a vznik tribunátu. — Zákony XII desek. — Zákony Canuleiovy.	
2. <i>Ukončení boje mezi patricii a plebeji</i>	149
Marcus Manlius. — Zákony Liciniovy a Sextiovy. — Zákon Poeteliův. — Censura Appia Claudia. — Zákon Hortensiův.	

Kap. VIII. POKOŘENÍ ITALIE ŘÍMEM A VÁLKA S PYRRHEM	153
Připojení Kampanie. — Válka s Latiny. — Války samnitské. — Řím a Tarent. — Válka s Pyrrhem.	

Kap. IX. POLITICKÝ A SPOLEČENSKÝ ŘÁD V ŘÍMĚ NA POČ. III. STOL. PŘ. N. L.	160
1. <i>Státní zřízení v Římě na poč. III. stol.</i>	160
Komicie. — Magistratury. — Řádné úřady. — Diktátor. — Senát. — Kněžské hodnosti.	
2. <i>Sociálně hospodářské poměry na poč. III. stol.</i>	167
Nobilita. — Hospodářský rozvoj. — Římští občané a Latinové. — Italie podrobená Římem. — Vojenské zřízení na poč. III. stol. př. n. l.	
3. <i>Vývoj římského práva</i>	176

Oddíl čtvrtý

ŘÍM NEJMOCNĚJŠÍM STÁTEM VE STŘEDOMOŘÍ

<i>Kap. X. BOJ ŘÍMA S KARTHAGEM (DO KONCE III. STOL.)</i>	179
1. <i>Sociálně politická zřízení v Karthagu</i>	179
2. <i>První válka punská</i>	181
Mamertini. — Neshody mezi Římem a Karthagem. — Začátek válečných operací. — Dobytí Agrigentu. — Bitva u Myl. — Výprava Regulova. — Poslední období války. — Povstání v Karthagu. — Organizace v prvních provinciích.	
3. <i>Vnitřní a vnější politika Říma v období mezi první a druhou válkou punskou (241—218)</i>	186
Války illyrské. — Reforma komicií. — Gaius Flaminius.	
4. <i>Druhá válka punská</i>	188
Hamilkar a jeho nástupci v Hispanii. — Podnět k válce. — Hannibal v Itálii. — Bitvy na Ticinu a Trebii. — Bitva u jezera Trasimenského. — Fabius Maximus a jeho taktika. — Bitva u Cann. — První válka makedonská. — Dobytí Sicílie Římem. — Boje v Hispanii. — Hannibal ante portas. — Bitva u Zamy. — Uzavření míru. — Následky druhé punské války.	
<i>Kap. XI. ŘÍM A HELLENISTICKÉ STÁTY V PRVNÍ POLOVINĚ II. STOL. PŘ. N. L.</i>	201
1. <i>Řím a východ na konci III. stol. a na poč. II. stol. př. n. l.</i>	201
Království egyptské. — Říše Seleukovců. — Makedonská říše a Řecko. — Spolek Filipa V. s Antiochem III. — Zásah Římanů. — Římská diplomacie na poč. III. stol.	
2. <i>Druhá makedonská válka (200—197 př. n. l.)</i>	204
Koalice proti Makedonii. — Bitva u Kynoskefal. — Římská politika v Řecku.	
3. <i>Válka syrská</i>	206
Diplomatický konflikt Antiocha III. s Římany. — Bitva u Magnesie a mír s Antiochem. — Následky syrské války.	
4. <i>Třetí makedonská válka</i>	208
Perseus a jeho spojenci. — Diplomatická příprava k válce s Perseem. — Bitva u Pydny a zřízení římského protektorátu v Makedonii. — Římská diplomacie po třetí makedonské válce.	
<i>Kap. XII. ZAHRANIČNÍ POLITIKA ŘÍMA NA ZÁPADĚ V PRVNÍ POLOVINĚ II. STOL. PŘ. N. L.</i>	211
<i>Pád Makedonie a Řecka</i>	211
Dobytí severní Itálie a ostrovů Korsiky a Sardinie. — Války v Hispanii. — Příčiny třetí punské války. — Obléhání Karthaga. — Pád Karthaga. — Pokoření Makedonie a Řecka. — Připojení pergamského království. — Římské provincie.	
<i>Kap. XIII. ŘÍMSKÁ SPOLEČNOST V POLOVINĚ II. STOL. PŘ. N. L.</i>	219
1. <i>Nobilita a stav jezdecký</i>	219
Polybios o římském státním zřízení. — Římská šlechta na poč. II. stol. př. n. l. — Scipio Starší a Cato. — Zákon Villiův. — Význam jezdců.	
2. <i>Italské zemědělství v polovině II. stol. př. n. l.</i>	223
Catonův spis <i>O zemědělství</i> . — Rozšíření intensivního hospodářství.	
3. <i>Průmysl a obchod</i>	227
Obchodní střediska východu. — Rozvoj lichvy.	

4. *Římské otrokářství v pol. II. stol. př. n. l.* 228
Zdroje získávání otroků. — Právní postavení otroka. — Zvláštnosti způsobu otrokářské výroby. — Úpadek rolnického stavu.
5. *Římský stát na poč. druhé poloviny II. stol. a strana reforem Scipiona Aemiliana* 233

Kap. XIV. ŘÍMSKÁ VZDĚLANOST V POLOVINĚ II. STOL. PŘ. N. L. . . . 235

Vliv hellenismu. — Změny ve způsobu života. — Vliv hellenismu na římské náboženství. — Vznik římského básnictví a dramatu. — Nejstarší formy římské prosy. — První římské básníci. — Plautus. — Terentius. — Satiik Lucilius. — Cirkus a amfiteatr. — Architektura a výtvarné umění.

Oddíl pátý

OBDOBÍ OBČANSKÝCH VÁLEK

Kap. XV. TŘÍDNÍ BOJ V ŘÍMĚ V 30. A 20. LETECH II. STOL. PŘ. N. L. 251

1. *První povstání otroků na Sicilii* 251
Povstání otroků v Itálii na poč. II. stol. př. n. l. — Postavení sicilských otroků. — Počátek vzpoury otroků na Sicilii. — Novosyrské království a jeho organisace. — Význam povstání.
2. *Tribunát Tiberia Graccha* 254
Tiberius Gracchus a jeho kariéra do r. 134. — Volby tribunů a agitace pro pozemkový zákon. — Návrh zákona Tiberia Graccha. — Průběh reformy. — Vítězství reakce. Smrt Tiberia Graccha.
3. *Politický boj po smrti Tiberia Graccha* 258
Optimáti a populárové. — Scipio Aemilianus a hnutí Tiberia Graccha. — Povstání Aristonikovo. — Reformy v letech 131 až 125. Povstání v Ausculu a Fregellách.
4. *Reforma Gaia Graccha* 260
Charakteristika Gaia Graccha. — Počátky zákonodárné činnosti Gaia Graccha. — Rozšíření práva provokace. — Obilní a pozemkový zákon. — Lex de provincia Asia. — Soudní zákon. — Stavby silnic. — Zakládání kolonií. — Návrh zákona o spojencích. — Lívius Drusus Starší. — Potlačení Gracchova hnutí a jeho smrt. — Následky zákonodárství Gracchů. — Agrární zákonodárství po smrti Gaia Graccha. Zákon z r. 111.

Kap. XVI. ZAHRANIČNÍ POLITIKA ŘÍMA NA ZÁPADĚ NA KONCI II. STOL. PŘ. N. L. 267

1. *Válka s Jugurthou r. 111–105* 267
Válka v severní Itálii. — Poměry v Numidii. — Římský senát a numidské záležitosti. — Válka s Jugurthou. — Quintus Caecilius Metellus. — Gaius Marius. — Konec války a triumf Mariův.
2. *Vojenské reformy Mariovy* 270
3. *Válka s Cimbry a Teutony* 271
Bitva u Aquae Sextiae a u Vercell.

Kap. XVII. SOCIÁLNÍ BOJE NA KONCI II. A NA POČÁTKU I. STOL. PŘ. N. L. 273

1. *Druhé povstání otroků na Sicilii* 273
Důvod k povstání. — Vůdcové povstání. — Potlačení povstání.
2. *Vystoupení Appuleia Saturnina* 274
Saturninus a Glaucia. — Saturninovy zákony. — Povstání Saturninovo a Glauciovo. Jejich pád.

3. *Livius Drusus Mladší a válka spojenců* 277
 Návrhy zákonů Livia Drusa. — Otázka spojenců. — Začátek války. —
 Organizace státu spojenců. — První rok války. — Zákon Iuliův a zákon
 Plautia-Papiria. — Konec války se spojenci.

Kap. XVIII. BOJ MEZI MARIEM A SULLOU 282

1. *První válka s Mithridatem a Sullův převrat* 282
 Mithridates VI. Eupator. — Počátek válečné akce. — Mithridates v Asii
 a v Řecku. — Zostření sociálního boje v Římě. — Zákony Sulpicia Rufa. —
 Sullův pochod na Řím. — Sullovo zákonodárství.
2. *Vláda mariovců (87–82)* 285
 Vystoupení Cinnovo. — Návrat Mariův a vítězství mariovců.
3. *Sulla ve válce proti Mithridatovi* 286
 Sulla v Řecku. Dobytí Athén. — Bitva u Chaironeie a Orchomenu. —
 Porážka Mithridatova a mír v Dardaně.
4. *Sullova diktatura* 288
 Válka v Italii. — Proskripce. — Sullova diktatura. — Sullova ústava. —
 Sociální základ sullovské reakce. — Sullova charakteristika. — Vý-
 znam Sullovy diktatury.

**Kap. XIX. ŘÍŠE ŘÍMSKÁ PO SMRTI SULLOVĚ A POVSTÁNÍ
 SPARTAKOVO.** 294

1. *Italské zemědělství v polovině I. stol. př. n. l.* 294
 Vzrůst otrokářství. — Rozvoj zemědělství. — Vzrůst velkostatků. —
 Pracovní síla na statecích.
2. *Řemeslo a obchod* 297
 Řemeslo. — Italský obchod.
3. *Exploatace provincií a lichva* 298
4. *Římská otrokářská společnost v první pol. I. stol. př. n. l.* 299
 Nobilita. — Exploatace provincií. — Jezdci. — Rolnictvo. — Městský
 lid. — Propuštěnci. — Význam otroků v politickém boji.
5. *Povstání Lepidovo. Válka se Sertoriem* 302
 Oposice proti Sullovu režimu. — Povstání Lepidovo. — Quintus Sertorius
 — Pompeiův boj proti Sertoriovi.
6. *Povstání Spartakovo* 304
 Gladiátoři. — Spiknutí v gladiátorské škole v Capui. — Spartakus a jiní
 vůdcové povstání. — První Spartakovy úspěchy. — Rozpory mezi vůdci
 povstání. — Porážky římských vojsk. — Crassus vojevůdcem. — Spar-
 takus v jižní Italii. — Spartakova smrt. — Jak hodnotí Spartaka kla-
 sikové marxismu-leninismu. — Historický význam Spartakova po-
 vstání.

**Kap. XX. ŘÍMSKÝ STÁT V 60. LETECH I. STOL. PŘ. N. L. (VNITŘNÍ
 A VNĚJŠÍ STAV)** 310

1. *Obnovení předsullovské konstituce* 310
 Crassus a Pompeius. — Zákony z r. 70. — Proces s Verrem.
2. *Boj Pompeiův s piráty* 312
 Rozšíření pirátství. — Zákony Gabiniovy. — Pompeiův boj s piráty.
3. *Situace na východě a zákon Maniliův* 313
 Mithridates VI. a Tigranes Veliký. — Druhá válka s Mithridatem. — Po-
 čátek třetí války s Mithridatem. — Lucullus na východě. — Zákon
 Maniliův.
4. *Pompeiovy výpravy* 315
 Porážka Mithridatova. — Pompeius v Zakavkazí. — Zakládání nových
 provincií. — Smrt Mithridatova. — Nové stadium římské provinciální
 politiky.

5. <i>Politický život na počátku 60. let I. stol. př. n. l.</i>	318
Volby magistrátů. — Význam městského lidu. — Gaius Iulius Caesar. — První spiknutí Catilinovo. — Návrh agrárního zákona Servilia Rulla.	
6. <i>Spiknutí Catilinovo</i>	323
Soudní procesy r. 64 a 63. — Otázka dluhů. — Catilinův program. — Ciceronova taktika. — Catilinův odjezd z Říma. — Uvěznění spiklenců v Římě. — Poprava catilinovců. — Bitva u Pistorie a Catilinova smrt.	
 Kap. XXI. PRVNÍ TRIUMVIRÁT A POKOŘENÍ GALLIE	328
1. <i>Návrat Pompeiův</i>	328
Strana optimátů po spiknutí Catilinově. — Postavení Pompeiovo po návratu do Italie.	
2. <i>První triumvirát</i>	329
Caesarův návrat z Hispanie. — Tajná dohoda mezi Pompeiem, Caesarem a Crassem. — Strana optimátů a triumvirů. — Caesar konsulem. — Hnutí Clodiovo. — Vyhnanství Ciceronovo.	
3. <i>Caesarovo válčení v Gallii r. 58—56</i>	333
Keltské kmeny. — Hospodářský život. — Sociální poměry. — Vzájemný poměr mezi keltskými kmeny. — Caesarův boj s Helvetii a Sueby. — Pokoření severních galských kmenů.	
4. <i>Dohoda v Luce</i>	337
Situace v Římě. — Schůzka v Luce.	
5. <i>Říše parthská a Řím v polovině I. stol. př. n. l.</i>	338
Politické zřízení v říši parthské. — Řím a Parthové v první pol. I. stol. — Crassova expedice.	
6. <i>Caesarovy boje v Gallii (55—50 př. n. l.)</i>	342
Caesarova výprava do Britannie. — Hnutí proti Římu v Gallii. — Povstání Vercingetorigovo. — Gallie pod římským panstvím.	
 Kap. XXII. BOJ MEZI CAESAREM A POMPEIEM. CAESAROVA DIKTATURA	346
1. <i>Politický život v Římě na konci 50. let I. stol. př. n. l.</i>	346
Sociální hnutí v Římě v souvislosti se zavražděním Clodia. — Mimořádná plná moc Pompeiova.	
2. <i>Občanská válka mezi Pompeiem a Caesarem</i>	348
Radikální optimáti proti Caesarovi. — Caesarův přechod přes Rubicon. — Bitva u Ilerdy. — Bitva u Farsalu a její význam.	
3. <i>Alexandrijská válka a vítězství Caesarovo nad Farnakem</i>	351
4. <i>Sociální hnutí v Římě r. 48—47</i>	352
Otázka dluhů v r. 49—48. — Caelius Rufus. — Hnutí Dolabellovo. — Sociální reformy Caesarovy.	
5. <i>Poslední etapa Caesarova boje s pompejovci</i>	353
Bitva u Thapsu. — Bitva u Mundy.	
6. <i>Výsledky občanské války a Caesarova diktatura</i>	354
Caesar a římské demokratické kruhy. — Caesar a nobilita. — Caesarovo zákonodárství. — Caesarismus. — Moc Caesarova. — Březnové Idy r. 44. — Caesarova charakteristika. — Názory nové historiografie na Caesarovu činnost.	
 Kap. XXIII. OBČANSKÉ VÁLKY PO SMRTI CAESAROVĚ	363
1. <i>Řím v prvních dnech po zavraždění Caesara</i>	363
Antonius a Lepidus. — Smír caesarovců se spiklenci. — Lžimarius.	
2. <i>Počátek politické činnosti Octavianovy</i>	364
Nástupce Caesarův. — Antoniovo zákonodárství. — Senát a Octavianus proti Antoniovi.	

3. *Mutinská válka* 366
Bitva u Mutiny. — Senát a Octavianus po bitvě u Mutiny.
4. *Druhý triumvirát a proskripce* 367
Tresviri rei publicae constituendae. — Proskripce.
5. *Bitva u Filipp a válka perusijská* 368
Porážka republikánů. Smrt Cassiova a Brutova. — Rozdělení půdy v Italii. — Nepokoje v Italii. — Antonius na východě. — Dohoda v Brundisiu. — Dohoda v Puteolech.
6. *Octavianův boj se Sextem Pompeiem* 372
Politika Sexta Pompeia. — Dohoda v Tarentu. — Vítězství Octavianovo nad Sextem Pompeiem.
7. *Poslední etapa občanské války. Boj Octaviana s Antoniem* 373
Východní politika Antoniova. — Bitva u Actia. — Dobytí Egypta. — Výsledky občanské války.

Kap. XXIV. ŘÍMSKÁ VZDĚLANOST V POSLEDNÍM OBDOBÍ REPUBLIKY 379

1. *Život a obyčejy římské společnosti v I. stol. př. n. l.* 379
Rodina. — Římské náboženství na konci republiky. — Rozšiřování filosofických soustav. — Římská výchova.
2. *Rétorika* 381
Appius Claudius a Gaius Gracchus. — Charakter římského řečnictví na konci republiky. — Asianismus a atticismus. — Marcus Tullius Cicero.
3. *Římská prosa a literatura nauková* 383
Gaius Iulius Caesar. — Gaius Sallustius Crispus. — Marcus Terentius Varro.
4. *Římské básnictví I. stol. př. n. l.* 384
Titus Lucretius Carus. — Gaius Valerius Catullus.
5. *Architektura a výtvarné umění* 388
Architektura II. a I. stol. př. n. l. — Sochařství. — Malířství.
6. *Rozkvět římského práva* 392
Ius gentium. — Právo praetorské. — Reforma soudního řízení. — Vlastnictví a držba. — Bonitární vlastnictví. — Změny v obligačním právu. — Změny v právu rodinném. — Charakter římské vzdělanosti na konci republiky.

Oddíl šestý

PRVNÍ DOBA CÍSAŘSTVÍ

Kap. XXV. PRINCIPÁT AUGUSTŮV 397

1. *Ustavení císařství* 397
2. *Římské politické zřízení na počátku císařství* 399
Moc Augustova. — Senát. — Lidové shromáždění. — Magistratury. — Vznik císařského byrokratického aparátu.
3. *Augustovo zákonodárství* 403
Zákony o rodině a manželství. — Zákony týkající se otroků.
4. *Sociální politika Augustova* 405
Augustus a senátorský stav. — Jezdci v době Augustově. — Římský lid. — Italská municipální aristokracie. — Augustova provinciální politika.
5. *Vojsko za Augusta* 412
6. *Zahraniční politika Augustova* 414
Války v Hispanii. — Alpské země a Podunají. — Války s Germány. — Povstání v Pannonii. — Bitva v Teutoburském lese. — Augustova politika na východě.

7. <i>Dynastická politika Augustova</i>	420
Augustova rodina. — Přátelé Augustovi a jeho družina. — Augustova smrt. — Historiografie o Augustovi.	
8. <i>Vzdělanost v době Augustově</i>	425
Literární život doby Augustovy. Úpadek řečnictví. — Vergilius. — Tvorba Horatiova. — Tibullus a Propertius. — Ovidius. — Náboženská politika Augustova. — Stavitelství a výtvarné umění.	
Kap. XXVI. CÍSAŘOVÉ DYNASTIE JULSKO-KLAUDIJSKÉ	439
1. <i>Tiberius (14–37 n. l.)</i>	439
Tiberiova charakteristika. — Tiberiův poměr k senátu. — Povstání pannonských a rýnských legií. — Tiberius a Germanicus. — Povstání v provinciích a nepokoje v Itálii. — Finanční nesnáze. Tiberiova politika v provinciích. — Poslední léta Tiberiovy vlády.	
2. <i>Gaius Caesar (Caligula) (37–41)</i>	444
3. <i>Claudius (41–54)</i>	445
Počátek vlády. — Politika v poměru k senátorskému stavu a římskému lidu. — Vzrůst byrokracie. — Politika v provinciích. — Senát a zesílení císařské moci.	
4. <i>Zahraniční politika Caligulova a Claudiova</i>	448
Politika v poměru ke Germánům. — Podmanění Britannie. — Dobytí Mauretanie a připojení Thrákie. — Řím a Parthie.	
5. <i>Vláda Neronova (54–68)</i>	450
Senát a princeps v prvních letech vlády. — Politika v poměru k aristokracii po r. 62. — Nero a široké vrstvy římského obyvatelstva. — Finanční stav říše. — Povstání v Britanii. — Začátek židovské války. — Východní politika Neronova. — Pád Neronův.	
6. <i>Občanská válka (68–69)</i>	454
Vláda Galbova. — Boj mezi Othonem a Vitelliem. — Vespasianus císařem. Jeho vítězství nad Vitelliem.	
Kap. XXVII. ITALIE V DOBĚ CÍSAŘŮ Z RODU JULSKO-KLAUDIJSKÉHO	457
1. <i>Města a jejich život</i>	457
2. <i>Obchod a řemesla</i>	460
3. <i>Zemědělství</i>	463
4. <i>Práce italských otroků v I. stol. n. l.</i>	465
5. <i>Vznik kolonátu</i>	466
6. <i>Úspěchy velkostatkářského zemědělství</i>	466
Kap. XXVIII. POVSTÁNÍ V PROVINCÍCH V 60. LETECH I. STOL. N. L.	468
1. <i>Židovská válka</i>	468
Sociální zápas v Judsku. — Začátek povstání. — Průběh vojenských operací. — Obležení Jerusalema. — Vítězství Římanů.	
2. <i>Povstání Civilovo</i>	470
Kap. XXIX. DYNASTIE FLAVIŮ (69–96)	472
1. <i>Vespasianus (69–79)</i>	472
Vespasianus na počátku své vlády. — Lex de imperio Vespasiani. — Obnova složení senátu. — Politika v provinciích.	
2. <i>Nástupci Vespasianovi</i>	475
Vláda Titova. — Domitianus.	
3. <i>Zahraniční politika Flaviů</i>	477
Kap. XXX. ŘÍMSKÁ ŘÍŠE VE II. STOL. — DYNASTIE ANTONINŮ	479
1. <i>Nerva (96–98)</i>	479

2. <i>Traianus (98—117)</i>	479
Vnější politika Traianova. Války dácké. — Východní politika Traianova. — Tažení proti Parthům. — Theoretické odůvodnění monarchické vlády. — Provinciální Traianova politika. — Péče o Italii. — Hry a dary. — Traianus a senátorský stav.	
3. <i>Hadrianus (117—138)</i>	485
Zahraniční politika. — Poměr císaře k senátorskému stavu. — Zesílení císařské moci. — Hadrianovy cesty. Politika v provinciích. — Charakteristika Hadrianova. — Bar Kochbovo povstání. — Smrt Hadrianova.	
4. <i>Antoninus Pius (138—161)</i>	490
5. <i>Marcus Aurelius (161—180)</i>	492
Marcus Aurelius jako filosof. — Vnitřní politika. — Válka s Parthy. — Válka s Kvády, Markomany a Sarmaty. — Povstání v provinciích.	
6. <i>Commodus a konec dynastie Antoninů</i>	496

Kap. XXXI. SOCIÁLNÍ ZŘÍZENÍ ŘÍMSKÉ ŘÍŠE V I.—II. STOL. N. L. 498

1. <i>Otroctví a kolonát</i>	498
Vernae. — Zákony o otrocích. — Italie za vlády Antoninů. — Rozvoj kolonátu.	
2. <i>Provinciální města ve II. stol.</i>	505
Vznik měst. — Městské zřízení na západě. — Městské finance. — Výstavba měst. — Jmenování městských kurátorů. — Provinciální shromáždění. — Sociální řád západních měst. — Kolegia.	
3. <i>Hospodářský život v provinciích</i>	509
Východní oblasti říše. Malá Asie a Syrie. — Egypt. — Hospodářské poměry východních měst římské říše. — Hospodářský rozkvět západních krajů. — Severoafrické provincie. — Hispanie. — Britannie a galské kraje. — Porýní a krajiny alpské. — Kraje v Podunají. — Severní kraje u Černého moře. — Výroba a obchod v I. a II. stol.	
4. <i>Politické a hospodářské poměry v Římě</i>	522
5. <i>Římský lid</i>	522
6. <i>Propuštěnci</i>	523
Motivy propouštění otroků na svobodu. — Sociální a hospodářské postavení propuštěnců.	
7. <i>Jezdectvo</i>	524
8. <i>Stav senátorský</i>	525
Složení senátorského stavu. — Politický a sociální význam senátorského stavu.	

Kap. XXXII. ŘÍMSKÁ VZDĚLANOST V I. A II. STOL. N. L. 527

1. <i>Všeobecný charakter kulturního života říše římské v I. a II. stol. n. l.</i>	527
2. <i>Rozkvět římské literatury a filosofie</i>	528
Všeobecný charakter literatury. — Lucanova <i>Pharsalia</i> . — <i>Satiricon</i> . — Martialis. — Iuvenalis. — Apuleius. — Římská filosofie. Seneca.	
3. <i>Latinská nauková prosa v I. a II. stol. n. l.</i>	532
4. <i>Řecká literatura a filosofie</i>	533
5. <i>Římské umění v I. a II. stol.</i>	535
Římské stavitelství za Flaviů a Antoninů. — Sochařství a malířství.	
6. <i>Rozšíření východních kultů v I.—II. stol. n. l. a prvotní křesťanství</i>	540
Maloasijské a syrské kultury. — Egyptské kultury. — Kult Mithrův. — Židovský mesianismus. — Filon Alexandrijský. — Vznik křesťanství. — Vznik novozákonního kanonu. — Nejstarší křesťanské obce. — Vznik hierarchie. — Sociální složení starokřesťanských obcí. — Sociální zásady křesťanského učení. — Vznik křesťanského kultu. — Vznik biskupství. — Gnosticismus. — Křesťanství a říše římská. Pronásledování křesťanů. — Nepřátelé křesťanství. — Křesťanští apologetové. — Počátky křesťanského umění. — Rozšíření křesťanství.	

Oddíl sedmý

KRISE III. STOLETÍ

Kap. XXXIII. DYNASTIE SEVERŮ (193–235)	559
1. <i>Občanská válka r. 192–193</i>	559
2. <i>Septimius Severus (193–211)</i>	560
Poměr k vojsku a vojenské reformy Septimia Severa. — Poměr k senátu a reformy ve státní správě. — <i>Honestiores a humiliores</i> . — Hospodářský stav říše. — Zahraniční politika Septimia Severa.	
3. <i>Nástupci Septimia Severa</i>	564
Vláda Caracallova. — <i>Constitutio Antoniniana</i> . — Zahraniční politika Caracallova. — Macrinus a Elagabal. — Vláda Alexandra Severa. Vnitřní politika.	
Kap. XXXIV. KLASICKÉ OBDOBÍ V DĚJINÁCH ŘÍMSKÉHO PRÁVA	568
Prameny práva v době císařské. — Znamenití právníci na počátku císařství. — Systematisace pojmů. — <i>Ius civile</i> a <i>ius gentium</i> . — Učení právníků o právní způsobilosti jednotlivých osob. — Podstatné změny v normách občanského práva.	
Kap. XXXV. VLÁDA VOJENSKÝCH CÍSAŘŮ	571
Vláda Maximinova. — Povstání Gordianů. — Gordianus III. a Philippus Arabs. — Decimus a Valerianus. — Dynastie Sasanovců v Persii. — Římská říše za vlády Gallienovy. — Počátek obnovení říše. Claudius a Aurelianus. — Marcus Aurelius Probus a Marcus Aurelius Carus.	
Kap. XXXVI. VNITŘNÍ ŽIVOT ŘÍŠE V DRUHÉ POLOVINĚ III. STOL.	579
Úloha vojska. — Prohloubení sociálně-hospodářské krise. — Decentralisace obchodu a průmyslu. — Zhoršení a znehodnocení měny. — Úloha velkostatků. Rozšíření kolonátu. — Sociální hnutí ve III. stol. — Stav měst. — Rozšíření křesťanství.	

Oddíl osmý

POZDNÍ ŘÍMSKÉ CÍSAŘSTVÍ

Kap. XXXVII. VLÁDA DIOCLETIANOVA (284–305)	584
1. <i>Ustavení dominátu</i>	584
Kariéra Diocletianova. — Dominát jako politický systém. — „Tetrachie“ (vláda čtyř císařů). — Úloha senátu. — Potlačení hnutí Bagaudů.	
2. <i>Reformy Diocletianovy</i>	588
Nové administrativní rozdělení říše. — Vojenská reforma. — Daňová reforma. — Finanční reforma. — Edikt o cenách.	
3. <i>Náboženská politika Diocletianova</i>	592
Poměr k tradičnímu římskému náboženství. — Pronásledování křesťanů.	
4. <i>Zahraniční politika Diocletianova</i>	593
5. <i>Význam Diocletianových reform</i>	594
Kap. XXXVIII. VLÁDA CÍSAŘE CONSTANTINA	595
1. <i>Boj o císařskou moc po Diocletianovi</i>	595
Zápas mezi Constantinem a Maxentiem. — Bitva u Mulvijského mostu. — Tak zvaný Milánský edikt. — Constantinus a Licinius.	
2. <i>Náboženská politika Constantinova</i>	596
Vznik donatismu. — Arianismus a nikajský sněm.	

3. <i>Constantinovy reformy</i>	598
Odloučení občanské správy od vojenské. — Porobení kurialů. — Porobení kolonů a řemeslníků. — Založení nového hlavního města.	
4. <i>Constantinova zahraniční politika</i>	600
5. <i>Nástupci Constantiovi</i>	601
Vláda Constantiova. — Iulianus Apostata a jeho náboženská politika. — Iovianus. — Valentinianus a Valens.	
Kap. XXXIX. VNITŘNÍ ŽIVOT ŘÍŠE ŘÍMSKÉ VE IV. A V. STOL. N. L.	603
1. <i>Politické zřízení</i>	603
2. <i>Společenské zřízení</i>	605
Úloha naturálního hospodářství. — Vzdělání velkostatkářského vlastnictví. — Patronát čili patrocinium. Postavení kolonů. — Města v pozdní době římské: kurialové a řemeslníci. — Otroci.	
3. <i>Křesťanská církev a její význam v sociálním životě říše</i>	609
Poslední zápas křesťanství s pohanstvím. — Význam biskupů. — Vnitřní boj v církvi. — Mnišství.	
4. <i>Vzdělanost pozdní říše římské</i>	611
Básnictví a literatura. — Řecká literatura (pozní sofistika). — Křesťanská literatura. — Stavitelství a umění.	
Kap. XL. REVOLUCE OTROKŮ A PÁD ŘÍŠE ŘÍMSKÉ	617
1. <i>Poslední desetiletí a rozvrácení západní říše římské</i>	617
Visigoti ve východní části říše. — Bitva u Adrianopole. — Zápas o vládu a vítězství Theodosiovo. — Rozdělení říše na východní a západní. — Vpád barbarů do západní říše. — Dobyťtí Říma Alarichem. — Vpád Hunů. — Pád západní říše římské.	
2. <i>Východní říše římská v V.—VI. stol. Kodifikace římského práva</i>	620
Politická situace. — Kodifikace „Corpus iuris civilis“. — Výboje Iustinianovy.	
3. <i>Feudalisace říše římské</i>	623
Sociální základna pozdního císařství. — Růst feudálních prvků.	
4. <i>Revoluce otroků a kolonů</i>	625
Hnutí Bagaudů. — Hnutí agonistiků.	
5. <i>Otázka pádu antické společnosti v historické literatuře XVIII. — XX. stol.</i>	629
BIBLIOGRAFIE	630
PŘEHLED ŘÍMSKÝCH CÍSAŘŮ	677
CHRONOLOGICKÝ PŘEHLED	684
INFORMAČNÍ MATERIÁL	691
UKAZATEL	694
SEZNAM PŘILOŽENÝCH MAP	
1. <i>Itálie v VII.—VI. stol. př. n. l. v době panství Etrusků.</i>	112
2. <i>Itálie v době republiky</i>	160
3. <i>Schema Hannibalova pochodu do Itálie ve II. punské válce 218 až 201 př. n. l.</i>	192
4. <i>Vývoj říše římské v době republiky</i>	208
5. <i>Spartakova tažení</i>	304
6. <i>Itálie na počátku císařství</i>	416
7. <i>Vývoj říše římské na počátku císařství</i>	418
8. <i>Západní provincie říše římské ve II. stol. n. l.</i>	480
9. <i>Východní provincie říše římské ve II. stol. n. l.</i>	496
10. <i>Hospodářská mapa říše římské</i>	512
11. <i>Říše římská v době pozdního císařství (r. 395 n. l.)</i>	624
12. <i>Plán starého Říma</i>	720